

Hallituksen esitys eduskunnalle hyvinvointialueiden perustamista ja sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisen uudistusta koskevaksi lainsäädännöksi sekä Euroopan paikallisen itsehallinnon peruskirjan 12 ja 13 artiklan mukaisen ilmoituksen antamiseksi

Kiitän mahdollisuudesta antaa lausunto työelämä- ja tasa-arvovaliokunnalle esityksen henkilöstö ja tasa-arvovaikutuksista sekä esityksen vaikutuksista suunniteltuun työvoimapalveluiden rakenneuudistukseen.

Rakenneuudistuksen tavoitteena on kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja sekä turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut. Työssä olevien työterveyshuollossa ja työttömien terveydenhuollossa sovelletaan osittain erilaista lainsäädäntöä, mikä hankaloittaa tasa-arvioisten terveyspalvelujen totuttamisen kaikille työikäisille. Tutkimusten mukaan pätkätyössä olevilla, työttömillä ja osatyökykyisillä on terveysongelmia työssäkäyviä enemmän, mutta heillä palvelujen saatavuus on huonompi, sillä kuntien terveyspalvelujen järjestämistavoissa on eroja. Myös työterveyshuolto voi olla kattavuudeltaan erilainen eri yrityksissä, sillä yleensä pienet yritykset järjestävät suppeammat palvelut kuin keskisuuret ja suuret yritykset. Kuitenkin suurimmalle osalle työssä käyvistä henkilöistä on mahdollista päästä palveluihin nopeasti.

Työterveyshuollossa työskentelevillä ammattilaisilla ja asiantuntijoilla on pätevittävä lakisääteinen koulutus tehtävään. Työttömien terveyspalveluissa työskentelevillä henkilöiden koulutusta ei säädetä samoin laissa. Työttömien terveyspalveluja toteuttavat ammattilaiset tarvitsevat erityisosaamista sekä työelämästä, että työttömyydestä ja työ- ja toimintakyvyn edistämisestä. Perusterveydenhuollossa henkilöstön osaamisessa on suuria eroja, jotka voivat hankaloittaa asiakkaan asioiden eteenpäin viemistä.

Koko työikäisten terveydenhuollon palveluketjun pitäisi olla yhtenäinen. Muiden sote-toimijoiden ja työterveyshuollon yhteistyön tiivistäminen edesauttaa työkyvyn tukitoimien tehostamista.

Yhteistyö työikäisten työkyvyn tuessa on ensiarvoisen tärkeää

Yhteistyön lisääminen ja vahvistaminen on yksi tärkeimpiä kehittämiskohteita rakenneuudistuksessa. Yleinen oletus on, että palvelujen parempi yhteensovittaminen säästää resursseja ja sen avulla pystytään tehokkaammin vastaamaan monisairaiden ja moniongelmaisten asiakkaiden

palvelutarpeisiin. Aiemman tutkimuksen mukaan sosiaali- ja terveydenhuollon henkilöstö ei tunne palvelujärjestelmää ja muiden sektoreiden työtä riittävän hyvin, mikä vaikeuttaa yhteistyön tekemistä.

Työvoimapalvelujen ja terveydenhuollon yhteistyö vaatii rajapintatyöskentelyä ja tiivistämistä, jotta terveystarpeet tunnistettaisiin oikea-aikaisesti ja työllistyminen nopeutuisi. Lisäksi tarvitaan yhteistä keskustelua toiminnan tavoitteista. Yhteiset koulutukset ja keskustelu edesauttavat palvelun kehittämistä asiakaslähtöisiksi sekä parantavat henkilöstön hyvinvointia.

Perusterveydenhuollossa tapahtuvan työttömän työkyvyn tuen osaamisen vahvistaminen yhteistyössä työllisyyspalveluiden kanssa on tärkeää. Etuna olisi, jos palvelut keskitetään niin, että kaikkien työttömien ryhmiin kuuluvien henkilöiden terveystarpeet tapahtuisivat saman organisaation sisällä ja yhteisistä toimintatavoista olisi sovittu. Tämä helpottaa sekä työllisyyspalveluiden asiantuntijoiden että terveydenhuollon toimijoiden työskentelyä.

Työttömien terveydenhuollossa matalan kynnyksen palvelu on ehdotettaman tärkeää, sillä osalle asiakkaista palveluihin hakeutuminen voi olla kynnyskysymys. Meneillään olevassa hallituksen Työkykyohjelmassa ohjataan tulevaisuuden sote-keskuksia rakentamaan työkyvyn tuen tiimit, joiden avulla asiakkaan palvelupolku tehostuu. Kannatan, että työkyvyn tuen tiimeistä tehdään lakisääteinen, pysyvä toimintamalli.

Työterveyshuollon ammattilaisten ja asiantuntijoiden käyttämien työttömien terveystarpeissa olisi hyödyllistä. Tämä voisi toteutua siten, että tulevaisuuden sote-keskuksiin ja työkykytiimeihin rekrytoidaan työterveyshuollon osaajia tai siten, että palvelua ostetaan ulkopuolelta työterveyshuoltoyksiköistä. Yhteistyöstä on hyviä käytännön kokemuksia, esim. Osatyökykyisille tie työelämään (OTE) -kärkihankkeessa. Työterveyshuollossa on monia työnantajien kanssa yhteistyössä kehitettyjä toimintatapoja kuten työterveysneuvottelu sekä varhaisen välittämisen mallit, joita voisi soveltaa myös työttömien terveystarpeiden toteuttamisessa.

Kirsi Lappalainen
Tuotepäällikkö
Työterveyslaitos